

Stibbe

De gewijzigde principes en
best practice bepalingen van

De Nederlandse

CORPORATE GOVERNANCE CODE

met toegevoegd [de wijzigingen](#) in de toelichting
en de Verantwoordingsdocumenten
Code 2022 [en Code 2025](#)

**CORPORATE
GOVERNANCE
CODE**

Monitoring Commissie
geactualiseerd
~~op 20 december 2022~~
[in maart 2025](#)

LEESWIJZER

Dit document bevat de tekst van de gewijzigde principes en best practice bepalingen ("bpb") van de Corporate Governance Code ("Code"), geactualiseerd in maart 2025 (de "Code 2025") zoals gepubliceerd door de Monitoring Commissie Corporate Governance Code (de "Commissie"). Er is een vergelijking gemaakt ten opzichte van de Code gepubliceerd op 20 december 2022 (de "Code 2022"). De belangrijkste wijziging van de Code 2025 betreft bepalingen met betrekking tot de zogenaamde verklaring omtrent risicobeheersing ("VOR"). Daarnaast is een aantal technische wijzigingen opgenomen.

Tegelijkertijd met de publicatie van de Code 2025, heeft de Commissie een Verantwoordingdocument Actualisatie Code (het "Verantwoordingsdocument 2025") gepubliceerd. In dit document geeft de Commissie nadere uitleg voor de wijzigingen in de Code 2025 ten opzichte van de Code 2022. Voor zover de paragrafen uit het Verantwoordingdocument 2025 zien op specifieke principes of bpb, hebben wij deze paragrafen in een gekleurd blok onder de desbetreffende principes en bpb's opgenomen in dit document, net als de relevante passages uit het Verantwoordingdocument Code 2022.

CONTACT

[Manon Cremers](#)

Partner Amsterdam

T +31 20 546 04 08

[Heleen Kersten](#)

Partner Amsterdam

T +31 20 546 03 70

[Duco de Boer](#)

Partner Amsterdam

T +31 20 546 09 43

De materie in dit document is bedoeld als een algemene uiteenzetting. Er is niet getracht door Stibbe juridisch advies te geven voor een specifieke zaak. Voor specifiek juridisch advies toegepast op uw omstandigheden kunt u zich tot Stibbe wenden.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
Principe 1.1 Duurzame lange termijn waardecreatie <i>Technische wijziging in de toelichting</i>	5
Principe 1.2 Risicobeheersing bpb 1.2.1 – Risicobeoordeling <i>Toevoeging in de toelichting</i>	8
Principe 1.4 Verantwoording over risicobeheersing <i>Nieuwe toelichting op deze bepaling</i> bpb 1.4.2 Verantwoording in het bestuursverslag <i>Wijzigingen in bpb en in de toelichting</i> bpb 1.4.3 Verklaring van het bestuur <i>Wijzigingen in bpb en in de toelichting</i>	11
Principe 1.5 Rol raad van commissarissen bpb 1.5.1 Taken en verantwoordelijkheden auditcommissie <i>Wijzigingen in bpb en in de toelichting</i> bpb 1.5.3 Verslag auditcommissie <i>Wijzigingen in bpb</i>	16
Principe 2.6 Misstanden en onregelmatigheden <i>Technische wijziging in de toelichting</i>	19
Inwerkingtreding	20

Inleiding

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2025

INLEIDING

De Corporate Governance Code ('de Code') is in maart 2025 geactualiseerd. De actualisatie is voornamelijk ingegeven door het initiatief van de schragende partijen om te komen met een voorstel voor het opnemen in de Code van de verklaring omtrent risicobeheersing ('VOR'). In onderhavig document wordt de achtergrond van deze wijziging toegelicht en aangegeven welke technische wijzigingen nog meer zijn doorgevoerd.

TECHNISCHE AANPASSINGEN CODE

Naast de integratie van het VOR voorstel in de Code is in deze actualisatie een aantal technische wijzigingen opgenomen als gevolg van wijzigingen in de wet- en regelgeving. De aanpassingen hebben niet tot doel de strekking te wijzigen ten opzichte van hetgeen in de Code 2022 was opgenomen.

Principe 1.1 Duurzame lange termijn waardecreatie

Het bestuur is verantwoordelijk voor de continuïteit van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en de duurzame lange termijn waardecreatie van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Het bestuur houdt rekening met de effecten van het handelen van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming op mens en milieu en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van de *stakeholders*. De raad van commissarissen houdt toezicht op het bestuur ter zake.

Toelichting 2022 en 2025

Het bestuur is verantwoordelijk voor het op duurzame wijze creëren van waarde op de lange termijn, waarbij rekening wordt gehouden met de effecten van het handelen van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming op mens en milieu. Bij het bepalen van de strategie en het nemen van beslissingen staat de houdbaarheid en duurzaamheid daarvan op de lange termijn centraal en worden belangen van stakeholders zorgvuldig gewogen. Zoals in het algemeen geldt voor de taakuitoefening van bestuurders levert deze verantwoordelijkheid geen resultaatsverplichting op. Er wordt niet voorgeschreven wat in concrete gevallen de uitkomst van de afweging van relevante belangen en externe gevolgen moet zijn. De verantwoordelijkheid die van bestuurders bij hun taakuitoefening mag worden verwacht, moet bovendien niet op een lijn worden gesteld met aansprakelijkheid, waarvoor is vereist dat de bestuurder een ernstig verwijt kan worden gemaakt.

Duurzaam / duurzaamheid in dit verband verwijst naar de balans tussen de sociale, ecologische en economische aspecten van het ondernemen, ook wel de drie P's: people, planet en profit. Voor de invulling van de aspecten people en planet zijn onder meer van belang de ecologische, sociale en governance factoren, zoals uiteengezet in ~~het voorgestelde~~ artikel 19ter van Richtlijn 2013/34/EU, zoals dat artikel ~~wordt~~ [is](#) ingevoegd in die Richtlijn als gevolg van het voorstel tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Verordening (EU) nr. 537/2014 betreffende duurzaamheidsrapportage door ondernemingen (CSRD).

Duurzaamheid is een veelomvattend onderwerp dat zich wereldwijd in een transitiefase bevindt. Naast de CSRD is een ~~voorstel gedaan voor een~~ richtlijn van het Europees ~~Parlement en de~~ raad [aangenomen](#) inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 (CSDD). Standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving zijn nog ~~vele~~ in ontwikkeling. Zo werkt de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) aan Europese standaarden (ESRS) en is de International Sustainability Standards Board (ISSB) van de IFRS Foundation bezig met de ontwikkeling van wereldwijde standaarden. Deze standaarden hebben invloed op de inspanningen op het gebied van duurzaamheid die van ondernemingen worden verwacht. Andere regelingen die als leidraad kunnen dienen bij de invulling van het begrip duurzaamheid zijn onder andere:

- de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de OESO due diligence handreiking voor maatschappelijk verantwoord ondernemen uit 2018, die handvatten biedt voor vennootschappen bij internationaal zakendoen voor zover het betreft de invulling van ketenverantwoordelijkheid;
- de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de UN Global Compact;
- de verslaggevingstandaarden van de Task Force on Climate-related Financial Disclosure.

Verwacht wordt dat het bestuur de relevante ontwikkelingen op dit vlak volgt en er rekening mee houdt.

Eveneens verlangt duurzame lange termijn waardecreatie bewustzijn van en anticiperen op ontwikkelingen in nieuwe technologieën en veranderingen in businessmodellen en daaraan verbonden risico's waaronder cybersecurity, leveranciers- en ketenafhankelijkheden, data protectie en ethisch verantwoorde toepassing van nieuwe technologieën (bijvoorbeeld 'Responsible AI').

Het hebben van voldoende oog voor de bredere context waarin de met de vennootschap verbonden onderneming opereert, draagt bij aan het bestendig succes van de onderneming en sluit daarmee aan bij het belang van de vennootschap. Er zijn situaties denkbaar waarin de focus op de duurzame lange termijn niet langer aan de orde is voor een vennootschap, bijvoorbeeld in geval van faillissement of bij een overname, en het bestaansrecht van de vennootschap eindig is. De vennootschap leeft de Code dan na door uitleg te geven waarom duurzame lange termijn waardecreatie niet (langer) aan de orde is.

Stakeholders zijn groepen en individuen die direct of indirect het bereiken van de doelstellingen van de vennootschap beïnvloeden of erdoor (kunnen) worden beïnvloed: werknemers, aandeelhouders en andere kapitaalverschaffers, toeleveranciers, afnemers en andere belanghebbenden.

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2022

Duurzame lange termijn waardecreatie - principe 1.1

Bij bestudering van de ontvangen reacties ten aanzien van het begrip lange termijn waardecreatie en de aandacht die in de Code moet uitgaan naar duurzaamheid, heeft de Commissie besloten om in de Code en bij het begrip lange termijn waardecreatie duidelijker tot uitdrukking te brengen dat duurzaamheid een onderdeel is van lange termijn waardecreatie. Van bestuurders en commissarissen wordt niet alleen verwacht dat zij aandacht besteden aan de consequenties van beslissingen op de lange termijn en de impact op stakeholders, maar ook dat zij duurzaam handelen vanuit ecologisch, sociaal en economisch perspectief. Om die reden wordt in de geactualiseerde Code gesproken over duurzame lange termijn waardecreatie. Wat in dit verband moet worden verstaan onder duurzaam wordt gekleurd door nationale en internationale ontwikkelingen en regelgeving. Hoewel de Commissie in diverse reacties is opgeroepen om de invulling van het begrip lange termijn waardecreatie nader te definiëren, heeft de Commissie na zorgvuldige afweging ervoor gekozen om dat niet te doen. Wel heeft de Commissie in de toelichting de context geschetst van duurzame lange termijn waardecreatie. De exacte invulling van dit begrip verschilt per vennootschap. Het is aan de vennootschappen om de door de Code geboden ruimte te gebruiken om zelf invulling te geven aan de wijze waarop zij duurzaam lange termijn waarde creëren en om hierover verantwoording af te leggen.

Het grote belang van duurzame lange termijn waardecreatie heeft de Commissie eveneens tot uitdrukking gebracht door in principe 1.1 te bepalen dat het bestuur

verantwoordelijk is voor duurzame lange termijn waardecreatie. In de toelichting heeft de Commissie nader uiteengezet dat deze verantwoordelijkheid, zoals in het algemeen geldt voor de vakuitoefening van bestuurders, geen resultaatsverplichting oplevert. Er wordt niet voorgeschreven wat in concrete gevallen de uitkomst van de afweging van relevante belangen en externe gevolgen moet zijn. De verantwoordelijkheid die van bestuurders bij hun taakuitoefening mag worden verwacht, moet bovendien niet op een lijn worden gesteld met aansprakelijkheid.

In principe 1.1 heeft de Commissie de zinsnede 'geeft zich rekenschap van de effecten van het handelen van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming in de productie- en waardeketen' vervangen door 'Het bestuur houdt rekening met de effecten van het handelen van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming op mens en milieu.' De Commissie is van mening dat dit beter aansluit bij het voorstel van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en het voorstel voor de CSDDD.

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2025

TECHNISCHE AANPASSINGEN CODE

Dit wijzigingen betreffen de vaststelling van de Corporate Sustainability Reporting Directive ('CSRD') en Corporate Sustainability Due Diligence Directive ('CSDDD'). Zo is in de toelichting op het principe 1.1 Duurzame lange termijn waardecreatie nu opgenomen dat de CSRD en CSDDD zijn aangenomen door de Europese raad, waar in de Code 2022 nog sprake was van voorstellen. Mogelijke effecten op de Code van het door de Europese Commissie in februari 2025 gepresenteerde Omnibuspakket zullen waar nodig bij de eerstvolgende actualisatie van de Code verwerkt worden.

Principe 1.2 Risicobeheersing

De vennootschap beschikt over adequate interne risicobeheersings- en controlesystemen. Het bestuur is verantwoordelijk voor het identificeren en beheersen van de risico's verbonden aan de strategie en de activiteiten van de vennootschap.

Toelichting 2022

Onder de in het kader van Principe 1.2 te identificeren en te beheersen risico's vallen zowel interne als externe risico's waar de vennootschap mee te maken kan krijgen.

De interne risicobeheersings- en controlesystemen dienen te zijn toegesneden op de desbetreffende vennootschap. Dit geeft kleinere beursvennootschappen de mogelijkheid om met minder omvangrijke procedures te volstaan.

1.2.1 Risicobeoordeling

Het bestuur inventariseert en analyseert de risico's die verbonden zijn aan de strategie en de activiteiten van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. De inventarisatie en analyse dekt in ieder geval de strategische, operationele, *compliance* en verslaggevingsrisico's. Het bestuur stelt de risicobereidheid vast en besluit welke maatregelen tegenover de risico's worden gezet.

Toelichting 2022 [en 2025](#)

Voorbeelden van strategische, operationele, compliance en verslaggevingsrisico's zijn risico's als klimaatverandering, sociale ongelijkheid, fiscale risico's, frauderisico's, witwasrisico's en risico's van informatie- en communicatietechnologie (waaronder op het gebied van cybersecurity, leveranciers- en ketenafhankelijkheden, data protectie en risico's verbonden aan nieuwe technologieën en veranderende businessmodellen, zoals op het gebied van ethisch verantwoorde toepassing van nieuwe technologieën (bijvoorbeeld Responsible AI)).

Ter zake strategische risico's kan een onderscheid worden gemaakt tussen de besluitvorming over de strategie en de implementatie ervan. De risicobeheersingssystemen zien niet toe op de besluitvorming over de strategie. Risico's die samenhangen met de implementatie van de strategie vertalen zich in operationele, compliance en verslaggevingsrisico's. Zonder afbreuk te doen aan de benodigde robuustheid van de strategiebepaling geldt dat veel strategische risico's niet voor risicobeheersing vatbaar zijn omdat zij geheel of ten dele buiten de invloedssfeer van de vennootschap liggen.

1.2.2 Implementatie

Op basis van de risicobeoordeling, als bedoeld in best practice bepaling 1.2.1, ontwerpt, implementeert en onderhoudt het bestuur adequate interne risicobeheersings- en controlesystemen. Deze systemen worden voor zover relevant geïntegreerd in de werkprocessen binnen de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en zijn bekend bij diegenen voor wier werk zij relevant zijn.

1.2.3 Monitoring opzet en werking

Het bestuur monitort de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen en voert ten minste jaarlijks een systematische beoordeling uit van de opzet en de werking van de systemen. Hierbij wordt onder meer rekening gehouden met geconstateerde zwaktes, misstanden en onregelmatigheden, signalen van klokkenluiders, geleerde lessen en bevindingen van de interne auditfunctie en externe accountant. Waar nodig worden verbeteringen in interne risicobeheersings- en controlesystemen doorgevoerd.

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2022

Risicobeheersing - best practice bepalingen 1.2.1, 1.2.2 en 1.2.3

Met de verplaatsing van de strategische, operationele, compliance en verslaggevingsrisico's van best practice bepaling 1.2.3 naar best practice bepaling 1.2.1 heeft de Commissie tot uitdrukking willen brengen dat het bestuur in het gehele proces van risicobeheersing in ieder geval deze risico's dient mee te nemen. In de toelichting bij best practice bepaling 1.2.1 heeft de Commissie een nadere toelichting gegeven op wat moet worden verstaan onder strategische, operationele, compliance en verslaggevingsrisico's. Hierbij is ook expliciet aandacht besteed aan de risico's die meekomen met de wereldwijde transformatie op het gebied van duurzaamheid en digitalisering. In best practice bepaling 1.2.3 is verduidelijkt dat het bestuur niet alleen de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen dient te monitoren, maar ook de opzet daarvan.

Verantwoording in het bestuursverslag en verklaring van het bestuur - best practice bepaling 1.4.2 en 1.4.3 Uit de ontvangen reacties op het consultatiedocument maakt de Commissie op dat er onduidelijkheid bestaat over de reikwijdte van de verantwoording die op basis van best practice bepaling 1.4.2 in het bestuursverslag wordt afgelegd over de risicobeoordeling en de interne risicobeheersings- en controlesystemen. Zoals hiervoor reeds is toegelicht dient het gehele proces van risicobeheersing in ieder geval te zien op de strategische, operationele, compliance en verslaggevingsrisico's. Hetzelfde geldt voor de verantwoording daarover in het bestuursverslag. Deze verantwoording is dus niet beperkt tot verslaggevingsrisico's.

Zoals hiervoor reeds is aangegeven heeft de Commissie geen verdere wijziging in het in control statement geïntroduceerd in de Code. Wel heeft de Commissie in best practice bepaling 1.4.3 verduidelijkt dat zowel onderdeel i als onderdeel iv van de verklaring van het bestuur ziet op de strategische, operationele, compliance en verslaggevingsrisico's. Onderdelen ii en iii van deze best practice bepaling zijn wel beperkt tot de financiële verslaggevingsrisico's. In de toelichting heeft de Commissie hierbij opgemerkt dat dit thema volop in ontwikkeling is en integrated reporting (waarbij niet langer onderscheid wordt gemaakt tussen financiële verslaggeving en duurzaamheidsverslaggeving) in opkomst is.

De Commissie is er verder op gewezen dat er in de praktijk onduidelijkheid bestaat over wat er in de verklaring van het bestuur dient te worden opgenomen indien er geen risico's bestaan die de continuïteit van de vennootschap

bedreigen. Met de toevoeging van de woorden 'voor zover' in onderdeel iv van best practice bepaling 1.4.3 heeft de Commissie tot uitdrukking willen brengen dat er alleen melding dient te worden gedaan van materiële risico's en onzekerheden met betrekking tot de continuïteit van de vennootschap indien er daadwerkelijk risico's zijn die de continuïteit van de vennootschap bedreigen.

Principe 1.4 Verantwoording over risicobeheersing

Het bestuur legt verantwoording af over de effectiviteit van de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen.

Toelichting 2025

Het bestuur is verantwoordelijk voor een bestendige monitoring van de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen en beoordeelt ten minste eenmaal per jaar de effectiviteit ervan en legt hierover verantwoording af in het bestuursverslag. Gelet op de inherente praktische beperkingen verbonden aan interne risicobeheersings- en controlesystemen, zal de vaststelling van de effectiviteit van de opzet en de werking van deze systemen geen absolute zekerheid kunnen geven dat alle mogelijke risico's te allen tijde volledig zijn geïdentificeerd en gemitigeerd. De verklaring omtrent risicobeheersing van het bestuur voorziet dan ook niet in absolute zekerheid maar in een bij de strategie en risicobereidheid passende beheersing van de materiële risico's.

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2025

VERKLARING OMTRENT RISICOBEBEERSING

In het proces rondom de actualisatie van de Code door de Monitoring Commissie Corporate Governance Code onder leiding van mevrouw Van der Meer Mohr in 2022 is met alle toenmalige schragende partijen (CNV, Eumedion, Euronext, FNV, VEB, VEVO, VNO-NCW) gesproken over de opname in de Code van een bepaling over een VOR. Daarover is destijds geen overeenstemming bereikt.

In april 2023 is de motie De Jong/Van Weyenberg over de VOR door de Tweede Kamer aangenomen. De kern van de motie betrof het verzoek aan de regering "te bevorderen dat er voor januari 2024 een bepaling klaarligt om een VOR voor iedere accountancycontrole bij grote bedrijven als verplichting op te nemen in de Corporate Governance Code". Omdat de termijn van de Commissie Van der Meer Mohr eind 2022 was beëindigd, is op initiatief van de schragende partijen vervolgens een VOR-werkgroep onder voorzitterschap van de heer Jaap van Manen gevormd (de 'Werkgroep').

NBA maakte ook onderdeel van de Werkgroep uit. De Werkgroep heeft in december 2023 de minister van Financiën een voorstel voor opname van een VOR in de Code toegezonden. De Werkgroep is er vanuit gegaan dat de VOR bepaling in 2024 in de Code kon worden opgenomen, hetgeen zou betekenen dat in Nederland gevestigde beursvennootschappen voor het eerst over het boekjaar beginnend op of na 1 januari 2025 de VOR opnemen in het bestuursverslag.

Het voorstel om de Code te wijzigen werd door de gehele Werkgroep gedragen. De vertegenwoordigers van alle schragende partijen en de NBA hebben het voorstel ondertekend. Het VOR voorstel van de Werkgroep is nadien op de website van de Commissie geplaatst, door de minister van Financiën aan de Tweede Kamer ter informatie gestuurd en enkele schragende partijen hebben het ook met hun achterban gedeeld.

In de periode voorafgaand aan de formele benoeming van de nieuwe Monitoring Commissie Corporate Governance Code, de Commissie Van Wingerden, hebben schragende partijen meermaals verzocht om bij uitzondering zo snel mogelijk na de benoeming van de Commissie Van Wingerden het VOR voorstel te integreren in de Code zonder nadere consultatie. Met respect voor en op expliciet verzoek van de Werkgroep en met inachtneming van de gedragenheid van het voorstel onder de schragende partijen heeft de nieuwe Commissie besloten hier gehoor aan te geven, inachtneming van de gedragenheid van het voorstel onder de schragende partijen heeft de nieuwe Commissie besloten hier gehoor aan te geven, door het VOR voorstel integraal in de Code op te nemen. De belangrijkste wijzigingen zijn verwerkt in best practice bepaling 1.2.1, principe 1.4, in het bijzonder de bepalingen 1.4.2 en 1.4.3 en de daarbij behorende toelichtingen alsmede in beste practice bepaling 1.5.3

1.4.1 Verantwoording aan raad van commissarissen

Het bestuur bespreekt de effectiviteit van de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen als bedoeld in best practice bepalingen 1.2.1 tot en met 1.2.3 met de auditcommissie en legt daarover verantwoording af aan de raad van commissarissen.

1.4.2 Verantwoording in het bestuursverslag

Het bestuur legt in het bestuursverslag verantwoording af over:

- i. de uitvoering van de risicobeoordeling en beschrijft de voornaamste risico's waarvoor de vennootschap zich geplaatst ziet in relatie tot haar risicobereidheid, zoals bedoeld in best practice bepaling 1.2.1;
- ii. de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen [op het gebied van operationele, compliance, en verslaggevingsrisico's over het afgelopen boekjaar en welke raamwerken daarbij zijn gehanteerd](#);
- iii. [zijn beoordeling van de effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen met betrekking tot de operationele, compliance en verslaggevingsrisico's](#) over het afgelopen boekjaar;
- iv. ~~iii~~ eventuele belangrijke tekortkomingen in de interne risicobeheersings- en controlesystemen die in het boekjaar zijn geconstateerd, welke eventuele significante wijzigingen in die systemen zijn aangebracht, welke eventuele belangrijke verbeteringen van die systemen zijn voorzien en dat deze onderwerpen besproken zijn met de auditcommissie en de raad van commissarissen; en
- v. ~~iv~~ de gevoeligheid van de resultaten van de vennootschap voor materiële wijzigingen in externe omstandigheden.

Toelichting 2022 [en 2025](#)

Op basis van best practice bepaling 1.4.2 omschrijft het bestuur in het bestuursverslag de opzet en de werking [en beoordeling van de effectiviteit](#) van de interne risicobeheersing en controlesystemen. Op grond van onderdeel i neemt de vennootschap in haar jaarverslag een beschrijving op van de voornaamste risico's waarmee zij in aanraking komt bij de uitvoering van haar taken. De beschrijving ziet niet alleen op verslaggevingsrisico's, maar op alle typen risico's als bedoeld in best practice bepaling 1.2.1. Het gaat daarbij niet zozeer om een

uitputtende uiteenzetting van alle mogelijke risico's, maar om een weergave van de belangrijkste risico's waarvoor de vennootschap zich geplaatst ziet. De beschrijving van de voornaamste risico's in onderdeel i sluit aan bij de in artikel 2:391 Burgerlijk Wetboek (verder: BW) voorgeschreven risicoparagraaf en op de beschrijving van wezenlijke risico's in het kader van 5:25c Wet op het financieel toezicht.

Bij best practice bepaling 1.4.2, onderdeel ii, ligt het in de rede dat het bestuur in de beschrijving van de opzet, ~~en de werking~~ en de beoordeling van de effectiviteit van de interne risicobeheersing en controlesystemen aangeeft welk raamwerk of normenkader (bijvoorbeeld het COSO raamwerk voor interne beheersing) is gehanteerd ~~bij de evaluatie van het interne risicobeheersing en controlesysteem~~. Voorts ligt het in de rede dat het bestuur in de beschrijving duidelijk maakt op welke wijze het de effectieve werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen heeft beoordeeld.

1.4.3 Verklaring van het bestuur

Het bestuur verklaart in het bestuursverslag met een duidelijke onderbouwing ~~dat:~~

- i. dat het verslag in voldoende mate inzicht geeft in tekortkomingen in de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen ~~met betrekking tot de risico's als bedoeld in best practice bepaling 1.2.1;~~
- ii. ~~voornoemde~~ dat deze systemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
- iii. dat deze systemen ten minste een beperkte mate van zekerheid geven dat de duurzaamheidsverslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
- iv. ~~iii~~ welk niveau van zekerheid deze systemen geven dat de operationele en compliance risico's effectief worden beheerst;
- v. ~~iv~~ dat het naar de huidige stand van zaken gerechtvaardigd is dat de financiële verslaggeving is opgesteld op going concern basis; en
- vi. dat in het verslag de materiële risico's als bedoeld in best practice bepaling 1.2.1 en de onzekerheden zijn vermeld, voor zover die relevant zijn ter zake van de verwachting van de continuïteit van de vennootschap voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

Toelichting 2022 en 2025

Het bestuur verklaart op basis van best practice bepaling 1.4.3 in voldoende mate inzage te hebben gegeven in de operationele, compliance en verslaggevingsrisico's ~~risico's als bedoeld in best practice bepaling 1.2.1~~ en blikt daarbij tevens vooruit naar de risico's ~~als bedoeld in best practice bepaling 1.2.1~~ die relevant zijn voor de continuïteit van de vennootschap. Het betreft zowel gesignaleerde materiële tekortkomingen als materiële risico's en onzekerheden die redelijkerwijs zijn te voorzien op het moment dat de verklaring wordt gegeven en de impact op hoofdlijnen van deze materiële risico's en onzekerheden op de vennootschap. De onderdelen i en ~~iv~~ vi van de verklaring van het bestuur beperken zich niet slechts tot financiële verslaggevingsrisico's. Daarmee ligt de verklaring in het verlengde van de interne risicobeheersing en controlesystemen, die ook niet beperkt zijn tot financiële verslaggevingsrisico's.

~~De onderdelen ii en iii zijn beperkt tot de financiële verslaggevingsrisico's. Hierbij wordt wel opgemerkt dat dit thema volop in ontwikkeling is en integrated reporting (waarbij niet~~

~~langer onderscheid wordt gemaakt tussen financiële verslaggeving en duurzaamheidsverslaggeving) in opkomst is. Vennootschappen worden in dat kader dan ook aangemoedigd om de ontwikkelingen ten aanzien van integrated reporting te volgen en erop te anticiperen.~~

Voor wat betreft onderdeel iii ligt het voor de hand aansluiting te zoeken bij de invoering van de CSRD. De CSRD en de bijbehorende ESRS bevatten een uitgebreid normenkader en een gedetailleerde tijdlijn voor hun implementatie. Het ligt voor de hand dat de verklaring over de interne risicobeheersings- en controlesystemen met betrekking tot de duurzaamheidsverslaggevingrisico's in lijn met de CSRD voorlopig uitgaat van het verschaffen van een beperkte mate van zekerheid. Het staat een bestuur vrij aan te geven dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen met betrekking tot duurzaamheidsinformatie een redelijke mate van zekerheid geven dat de duurzaamheidsverslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat.

In onderdeel iv gaat het erom dat het bestuur, mede in het licht van de risicobereidheid van de onderneming en de keuze die het heeft gemaakt bij de inrichting van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, zelf aangeeft welk niveau van zekerheid deze systemen geven dat de operationele en compliancerisico's effectief worden beheerst.

Het woord 'zekerheid' moet in dit verband niet worden gelezen als het in de accountancy gehanteerde begrip 'assurance', noch is bedoeld dat ondernemingen hiervoor een vast kader moeten hanteren. Evenmin wordt met 'effectiviteit' aansluiting gezocht bij het gelijklopende begrip uit de Amerikaanse wetgeving (i.c. de Sarbanes-Oxley wet). Ondernemingen kunnen de door hen gebruikte terminologie nader toelichten in hun verklaring of de toelichting daarop.

Het is mogelijk dat het bestuur tot het oordeel komt dat bepaalde risico's uit hun aard niet effectief kunnen worden beheerst, of dat de effectiviteit van voornoemde systemen niet kan worden vastgesteld. Een voorbeeld is de naleving van wet- en regelgeving, waarbij de vennootschap mede afhankelijk is van het gedrag van haar medewerkers wereldwijd, terwijl hun gedrag niet redelijkerwijs voortdurend beheerst kan worden of volledig in procedures kan worden verankerd. Ter naleving van deze bepaling kan het bestuur zulks verklaren en dit toelichten.

Zoals is opgemerkt in de toelichting bij Principe 1.4 zijn interne risicobeheersings- en controlesystemen onlosmakelijk met beperkingen omgeven. Derhalve ligt het in de rede dat in de verklaring, die het bestuur op basis van best practice bepaling 1.4.3 in het bestuursverslag opneemt, ook stil wordt gestaan bij in elk geval: (a) de verantwoordelijkheden van het bestuur aangaande de interne risicobeheersings- en controlesystemen, (b) de doelstellingen van deze systemen, (c) de kenmerken van deze systemen, en (d) de inherente beperkingen van deze systemen.

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2022

In control statement - best practice bepaling 1.4.2 en 1.4.3

De Commissie is nog steeds van mening dat het opnemen van een in control statement zoals bedoeld in het rapport 'Versterking Verantwoordingsketen' een controversieel onderwerp is waaraan ruimschoots tijd en aandacht moet worden besteed. Dit is geen onderdeel geweest van de consultatie en zou een te ingrijpende inhoudelijke verandering zijn ten opzichte van het Voorstel. Het valt

daarom buiten het bestek van de actualisatie. De ontvangen reacties over dit onderwerp zijn wel ter harte genomen en zullen worden meegegeven aan de volgende Commissie.

Voorgaande neemt niet weg dat de Commissie naar aanleiding van de ontvangen reacties nog eens kritisch heeft gekeken naar de tekst van best practice bepalingen 1.4.2 en 1.4.3 en deze, in samenhang met de best practice bepalingen die zien op risicobeheersing, heeft verduidelijkt. Zo is in onderdeel i en onderdeel iv van best practice bepaling 1.4.3, op basis van hetgeen reeds in het verantwoordingsdocument van de herziening van de Code in 2016 was opgenomen, verduidelijkt dat deze verklaringen zien op zowel de verslaggevingsrisico's als ook de strategische, operationele en compliance risico's.

Principe 1.5 Rol raad van commissarissen

De raad van commissarissen houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Hierbij richt de raad zich tevens op de effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen van de vennootschap en de integriteit en kwaliteit van de financiële- en duurzaamheidsverslaggeving.

1.5.1 Taken en verantwoordelijkheden auditcommissie

De auditcommissie bereidt de besluitvorming van de raad van commissarissen voor over het toezicht op de integriteit en kwaliteit van de financiële duurzaamheidsverslaggeving van de vennootschap en op de effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen van de vennootschap, zoals bedoeld in best practice bepalingen 1.2.1 tot en met 1.2.3. [en 1.4.1 tot en met 1.4.3](#). Zij richt zich onder meer op het toezicht op het bestuur ten aanzien van:

- i. de relatie met en de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van de interne auditor, de externe accountant en indien van toepassing een andere externe partij die betrokken is bij de controle van de duurzaamheidsverslaggeving;
- ii. de financiering van de vennootschap; en
- iii. het belastingbeleid van de vennootschap.

Toelichting 2022 [en 2025](#)

Het merendeel van de taken die aan de auditcommissie toekomt, vloeit al voort uit wetgeving en is niet herhaald in de Code. Specifiek wordt gewezen op artikel 39 van Europese Audit Richtlijn nr. 2006/43/ EG.¹ Dit artikel ~~wordt~~ is geïmplementeerd in Nederlandse wetgeving: artikel 2, tweede lid, van het Besluit van 26 juli 2008.² Ook eisen voor de samenstelling en aanwezige deskundigheid met betrekking tot het opstellen en de controle van de jaarrekening ~~worden~~ zijn opgenomen in artikel 2 van voornoemd besluit.

In sommige gevallen, in het bijzonder bij vennootschappen die actief zijn in de financiële sector, is er naast een auditcommissie ook een risicocommissie ingesteld. Artikel 39, vierde lid, van voornoemde richtlijn bepaalt dat in het bestuursverslag opgave wordt gedaan indien een ander orgaan is aangewezen dat taken van de auditcommissie uitvoert en wat de samenstelling van het betreffende orgaan is.

Inmiddels hebben diverse vennootschappen naast de auditcommissie een commissie ingesteld die zich bezighoudt met duurzaamheidsvraagstukken met betrekking tot de vennootschap. Een dergelijke commissie wordt vaak een sustainability commissie of corporate responsibility commissie genoemd.

Indien een vennootschap een dergelijke commissie heeft ingesteld kan de voorbereiding van de besluitvorming in het kader van het toezicht op integriteit en

¹ Richtlijn nr. 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen nr. 78/660/EEG en houdende de intrekking van Richtlijn nr. 84/253/EEG (Pb L 157 van 9 juni 2006, p. 87). Richtlijn 2006/43/EG is laatstelijk gewijzigd met Richtlijn nr. 2014/56/EU van 16 april 2014 (PbEU 2014, L 158).

² Besluit van 26 juli 2008 tot uitvoering van artikel 41 van Richtlijn nr. 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen nr. 78/660/EEG en nr. 83/349/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen en houdende intrekking van Richtlijn nr. 84/253/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen (Stb. 2008, 323).

kwaliteit van de duurzaamheidsverslaggeving ook worden uitgevoerd door een dergelijke commissie in plaats van de auditcommissie.

1.5.2 Aanwezigheid bestuur, interne auditor en externe accountant bij overleg auditcommissie

De bestuurder verantwoordelijk voor financiële zaken, de interne auditor en de externe accountant zijn aanwezig bij de vergaderingen van de auditcommissie, tenzij de auditcommissie anders bepaalt. De auditcommissie bepaalt of en wanneer de voorzitter van het bestuur bij haar vergaderingen aanwezig is.

1.5.3 Verslag auditcommissie

De auditcommissie brengt verslag uit aan de raad van commissarissen over de beraadslaging en bevindingen. In dit verslag wordt in ieder geval vermeld:

- i. de wijze waarop de effectiviteit van de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, bedoeld in best practice bepalingen 1.2.1 tot en met 1.2.3 is beoordeeld;
- ii. de wijze waarop de effectiviteit van het interne en externe audit proces is beoordeeld;
- iii. materiële overwegingen inzake de financiële duurzaamheidsverslaggeving; en
- iv. de wijze waarop de materiële risico's en onzekerheden, bedoeld in best practice bepalingen 1.4.2 en 1.4.3, zijn geanalyseerd en besproken en wat de belangrijkste bevindingen van de auditcommissie zijn [en de wijze waarop de verklaring zoals bedoeld in bepaling 1.4.3 is onderbouwd](#).

Toelichting 2022 [en 2025](#)

Indien de vennootschap een afzonderlijke commissie heeft ingesteld die zich bezighoudt met duurzaamheidsvraagstukken met betrekking tot de vennootschap, kan deze commissie in plaats van de auditcommissie verslag uitbrengen aan de raad van commissarissen over de beraadslaging en bevindingen van de commissie en de materiële overwegingen inzake de duurzaamheidsverslaggeving.

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2022

Duurzaamheidsverslaggeving en verantwoordelijkheden raad van commissarissen en audit commissie - principe 1.5 en best practice bepaling 1.5.1 en 1.5.3

Meerdere respondenten hebben aangegeven dat de rol van de raad van commissarissen en de audit commissie ten aanzien van duurzaamheid ook gecodificeerd zou moeten worden in de Code. Om die reden heeft de Commissie in principe 1.5 opgenomen dat de raad van commissarissen zich ook dient te richten op de integriteit en kwaliteit van de duurzaamheidsverslaggeving. In best practice bepalingen 1.5.1 en 1.5.3 is de verantwoordelijkheid van de auditcommissie ten aanzien van de duurzaamheidsverslaggeving opgenomen. Bij best practice bepaling 1.5.1 is er rekening mee gehouden dat een andere externe

partij dan de externe accountant betrokken kan zijn bij de controle van de duurzaamheidsverslaggeving.

In de Code wordt nu nog onderscheid gemaakt tussen financiële verslaggeving en duurzaamheidsverslaggeving. In lijn met de ontwikkelingen in Europa heeft de Commissie gekozen voor de term duurzaamheidsverslaggeving, in plaats van niet-financiële verslaggeving. De verslaggevingsverplichtingen zijn echter volop in ontwikkeling en langzaam wordt bewogen naar integrated reporting, waarbij niet langer onderscheid wordt gemaakt tussen financiële verslaggeving en duurzaamheidsverslaggeving. De Commissie moedigt vennootschappen aan om de ontwikkelingen ten aanzien van integrated reporting te volgen en daar waar mogelijk verder mee aan de slag te gaan.

1.5.4 Raad van commissarissen

De raad van commissarissen bespreekt de onderwerpen waarover de auditcommissie op basis van best practice bepaling 1.5.3 verslag uitbrengt.

Principe 2.6 Misstanden en onregelmatigheden

Het bestuur en de raad van commissarissen zijn alert op signalen van (vermoedens van) misstanden en onregelmatigheden. Het bestuur stelt een procedure in zodat meldingen van (vermoedens van) misstanden en onregelmatigheden kunnen worden gedaan en geeft adequate opvolging aan deze meldingen. De raad van commissarissen houdt toezicht op het bestuur ter zake.

Toelichting 2022 en 2025

Principe 2.6 en bijbehorende best practice bepalingen zijn gericht op het melden van vermoedens van misstanden en onregelmatigheden. Verwacht wordt dat in de regeling voor het melden van (vermoedens van) misstanden en onregelmatigheden tot uitdrukking wordt gebracht dat dergelijke meldingen worden gezien als een bijdrage aan het verbeteren van het functioneren van de met de vennootschap verbonden onderneming, dat de melding serieus zal worden onderzocht, dat waar nodig maatregelen worden getroffen en dat de melder niet wordt benadeeld.

Op basis van de Wet ~~huis-voor~~ klokkenluiders is een werkgever bij wie in de regel ten minste vijftig personen werkzaam zijn, ook verplicht een procedure vast te stellen voor het omgaan met het melden van een vermoeden van een misstand binnen zijn organisatie. De wet is van toepassing op vermoedens van misstanden ⁶ ~~waarbij een maatschappelijk belang in het geding is~~³. ~~De Wet huis-voor klokkenluiders zal binnen afzienbare termijn worden vervangen door de Wet Bescherming Klokkenluiders. Met inwerkingtreding van de Wet Bescherming Klokkenluiders zullen naar verwachting nadere eisen worden gesteld aan het door de vennootschap te formuleren beleid met het oog op klokkenluiders.~~ Ook met de ~~inwerkingtreding van de~~ Wet Bescherming Klokkenluiders is de reikwijdte van het principe en de best practice bepalingen in de Code breder dan de wettelijke regeling, omdat de Code ook gericht is op het melden van onregelmatigheden. De mogelijkheid om meldingen te kunnen doen geldt voor alle onderdelen van de met de vennootschap verbonden onderneming, ongeacht of de activiteiten van de onderneming in Nederland of buiten Nederland plaatsvinden.

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2025

TECHNISCHE AANPASSINGEN CODE

Daarnaast wordt in de toelichting op principe 2.6 Misstanden en onregelmatigheden niet meer gerefereerd aan de Wet Huis voor Klokkenluiders, maar aan de Wet Bescherming Klokkenluiders, aangezien de laatstgenoemde met ingang van 18 februari 2023 in werking is getreden en de Wet Huis voor Klokkenluiders heeft vervangen.

⁶ Artikel 1, Wet bescherming klokkenluiders.

Inwerkingtreding

Deze Code treedt in werking vanaf het boekjaar beginnend op of na 1 januari ~~2023~~2025. De Commissie beveelt vennootschappen aan het hoofdstuk in het bestuursverslag over de hoofdlijnen van de corporate governance structuur en de naleving van deze Code als afzonderlijk agendapunt ter bespreking aan de algemene vergadering in ~~2024~~2026 voor te leggen.

Waar principes respectievelijk best practice bepalingen in deze Code ten opzichte van de Code die in ~~2016~~2022 is vastgesteld, wijzigingen verlangen in regelingen, reglementen, procedures of anderszins schriftelijke vastleggingen, wordt een vennootschap geacht onderhavige Code na te leven, indien deze wijzigingen uiterlijk op 31 december ~~2023~~2025 zijn geïmplementeerd.

VERANTWOORDINGSDOCUMENT ACTUALISATIE CODE 2025

De bepalingen met betrekking tot de VOR zijn van toepassing vanaf het boekjaar beginnend op of na 1 januari 2025. Naar de stellige indruk van de Commissie zijn veel van de aan de Code onderhevige vennootschappen reeds begonnen met de voorbereidingen hiervoor. De Commissie Van Wingerden zal de toepassing van de VOR en ontwikkelingen daaromtrent met aandacht volgen.